

SPRAWOZDANIE

Międzynarodowa Konferencja Naukowa „From Visibility to Viability: Tracing Slavic Linguistic Landscapes in Turbulent Times”, Institut Für Slawistik Der Universität Greifswald, 26–27. 06. 2026

W dniach 26–27 czerwca 2026 roku Instytut Sławistyki Uniwersytetu w Greifswaldzie był gospodarzem międzynarodowej konferencji „From Visibility to Viability: Tracing Slavic Linguistic Landscapes in Turbulent Times”. Wydarzenie zostało sfinansowane przez Niemiecką Wspólnotę Badawczą (DFG)¹, a językiem konferencyjnym był język angielski.

Już trzeci rok z rzędu Greifswald stał się forum poświęconym analizie nowych tendencji oraz aktualnych wyzwań w badaniach nad krajobrazem językowym w obrębie sławistyki. Pierwsza konferencja odbyła się w 2024 roku i koncentrowała się na nowych tendencjach w sławistyce odzwierciedlanych w badaniach nad krajobrazem językowym. Uczestnicy reprezentowali szerokie grono krajów europejskich, w tym Czechy, Polskę, Serbię i wiele innych państw (por. Lisek & Henzelmann, 2025). W 2025 roku zorganizowano drugą konferencję poświęconą globalnym wyzwaniom oraz sposobom, w jaki są one negocjowane w krajobrazach językowych kontekstów słowiańskojęzycznych. Oprócz badaczy z całej Europy konferencja przyciągnęła również uczestników z Armenii i Kanady (por. Henzelmann & Lisek, 2025). Tegoroczna konferencja zgromadziła badaczy i gości zarówno na miejscu, jak i online z 14 krajów: z Austrii, Bośni i Hercegowiny, Bułgarii, Chorwacji, Czech, Niemiec, Polski, Serbii, Słowacji, Hiszpanii, Szwecji, Szwajcarii, Turcji i Ukrainy. Bez wątpienia liczny udział międzynarodowych badaczy jest nie tylko dowodem na żywe zainteresowanie tą dziedziną badań, ale przede wszystkim jej najnowszymi osiągnięciami.

¹ DFG jest kluczową organizacją niemieckiego systemu badawczego, odgrywa istotną rolę w promowaniu innowacyjnych dróg badawczych i wspieraniu naukowców. Organizatorzy z wdzięcznością odnotowują hojne wsparcie finansowe udzielone przez DFG, bez którego konferencja nie mogłaby się odbyć w obecnej formie.

Badania nad krajobrazem językowym analizują język w przestrzeni publicznej. Obejmują one wszystkie publicznie eksponowane pisemne znaki językowe, w tym nazwy ulic, billboardy, nazwy sklepów, graffiti oraz inne formy oznakowania. Na tym tle badania nad krajobrazem językowym rozwinęły się w dynamiczną dziedzinę dociekań socjolingwistycznych, która w ostatnich dekadach odnotowała znaczący rozwój. Współczesne badania coraz częściej łączą znaki językowe w przestrzeni publicznej z szerszymi przemianami społecznymi i semiotycznymi, pokazując, w jaki sposób przyczyniają się one do wizualizacji i negocjowania złożonych kwestii społecznych. Ponadto niektórzy badacze opracowali podejście pedagogiczne, które wykorzystują badania nad krajobrazem językowym jako sposób wspierania świadomości językowej, rozwijania edukacji językowej i dydaktyki, a także śledzenia obecności języków w regionach przygranicznych oraz w krajobrazach miejskich i wiejskich (np. Lisek, 2026). Ważne prace dotyczyły krajobrazów językowych licznych krajów słowiańskich, w tym Słowenii, Chorwacji, Bośni i Hercegowiny, Czarnogóry, Serbii, Bułgarii oraz Macedonii Północnej.

Wykład inauguracyjny pierwszego dnia wygłosił prof. Durk Gorter z Uniwersytetu Kraju Basków w Hiszpanii, powszechnie uznawany za jednego z czołowych międzynarodowych autorytetów w dziedzinie badań nad krajobrazem językowym. W swoim wykładzie (*Minority languages in the linguistic landscape: visibility and viability across contexts*) prześledził on ewolucję dyscypliny oraz podkreślił rosnące znaczenie języków mniejszościowych w europejskim krajobrazie językowym. Dostarczył on przeglądu aktualnych kierunków rozwoju oraz wyzwań metodologicznych w badaniach nad krajobrazem językowym, oferując cenne impulsy dla przyszłych badań w sławistyce.

Konferencja była kontynuowana w ramach kilku paneli tematycznych, z których pierwszy zatytułowany został „Wojna, okupacja i ochrona w pejzażu językowym”. Panel obejmował trzy referaty poświęcone postawom językowym w Chersoniu (prof. dr Natalia Kudriavtseva, Ukraina), ideologiom językowym (prof. dr István Csernicskó i dr Kornélia Hires-László, Ukraina) oraz wielojęzyczności na Krymie (dr Natalia Volvach, Szwecja). Łącznie wystąpienia te podkreśliły współczesną aktualność omawianych zagadnień oraz wskazały na potrzebę dalszych badań empirycznych i debaty naukowej w tej dynamicznie rozwijającej się dziedzinie.

Drugi panel tematyczny poświęcono konfliktowi, graffiti i pamięci publicznej. Referaty koncentrowały się przede wszystkim na artystycznych formach protestu jako przejawach napięć społecznych i politycznych odzwierciedlonych w sferze publicznej. Wystąpienia wygłosili prof. dr hab. Hadrian Lankiewicz (Polska), który omówił sytuację w Gdańsku; prof. dr hab. Anna Szczepaniak-Kozak (Polska), która przedstawiła analizę porównawczą Berlina i Warszawy; oraz prof. dr Amela Šehović (Bośnia i Hercegowina), która zaprezentowała ustalenia oparte na korpusie zgromadzonym w Sarajewie. Łącznie prezentacje te ukazały związek między kulturą protestu a ekspresją artystyczną, podkreślając ich trwały wpływ na językową i wizualną część przestrzeni publicznej.

Trzeci panel tematyczny koncentrował się na infrastrukturze językowej. Referaty w tym panelu dotyczyły percepcji terminologii ekologicznej wśród polskich studentów

(dr hab. Martin Henzelmann, Austria) oraz specyficznego użycia języka substandardowego w sektorze gastronomicznym w Zadarze (ass. prof. dr. sc. Sandra Hadžihalilović, Chorwacja). Celem ostatniego wystąpienia było pokazanie, w jaki sposób współczesna wielojęzyczność manifestuje się w przestrzeni publicznej Zadaru poprzez gastronomię. Szczególną uwagę poświęcono relacji między widzialnością języków, ich funkcjonalnością, trwałością i realną żywotnością.

Kolejny dzień konferencji również rozpoczął się wykładem inauguracyjnym, który wygłosiła prof. dr hab. Danuta Wiśniewska z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W swoim wystąpieniu *Linguistic Landscape Studies in Poland: Adaptations or Transformations?* przedstawiła kompleksowy przegląd badań nad krajobrazem językowym prowadzonych w Polsce. Wykład pokazał, że dziedzina ta rozwinęła się w Polsce w bardzo dynamiczny sposób oraz cieszy się znacznym zainteresowaniem naukowym. Ponadto badania krajobrazu językowego często łączone są z badaniami nad polską lingwistyką migracyjną, edukacją w zakresie języków obcych czy historią kultury.

Po wykładzie rozpoczął panel zatytułowany „Ukrainian and East Slavic Visibility, Perception, and Attitudes”. Dr Marta Koszko (Polska) omówiła wyzwania związane z utrzymaniem języka ukraińskiego jako języka migracyjnego w Polsce, natomiast prof. dr Anikó Beregszászi i mgr Adrienn Vig (Ukraina) udokumentowały zastępowanie wielojęzycznych tablic na budynkach urzędowych w Ukrainie jednojęzycznymi tablicami ukraińskimi. Dr Grzegorz Lisek (Niemcy) przedstawił wyniki swojego badania dotyczącego percepcji języków wschodniosłowiańskich w Polsce będącego kontynuacją badań nad tematem w Czechach (por. Lisek, 2026). Wystąpienia te ukazały wielowymiarowe współdziałanie polityki językowej, migracji oraz publicznej reprezentacji językowej we współczesnych kontekstach wschodniosłowiańskich.

Następny panel koncentrował się na językach mniejszościowych i analizował różne przejawy wielojęzyczności w kontekstach regionalnych. Mgr Evan Bleakley (Chociebuż, Niemcy) omówił status języka dolnołużyckiego w Niemczech, prof. dr hab. Ursula Doleschal (Austria) zajęła się językiem słoweńskim w Austrii, a prof. dr hab. Pavol Odaloš (Słowacja) przedstawił sytuację języka węgierskiego na Słowacji. Wszystkie wystąpienia podkreślały znaczenie ochrony i wzmacniania praw językowych społeczności mniejszościowych.

„Shifting Urban Landscapes and Material Palimpsests” to tytuł ostatniego panelu, który zamknął program konferencji. Dr Jiří Muryc (Czechy) przeanalizował rolę języka polskiego w miejskim krajobrazie językowym Ostrawy, natomiast w wystąpieniu prof. dra hab. Andrzeja Narlocha i prof. dr hab. Emili Wąsikiewicz-Firlej (Polska) przedstawiono wyniki badań krajobrazu językowego jednego z najbardziej rozległych systemów tuneli w Europie, znajdującego się na terenie dzisiejszej Polski i zaadaptowanego po zakończeniu II wojny światowej do nowych funkcji.

Podsumowując rzeczona konferencja dostarczyła kompleksowego przeglądu aktualnych kierunków rozwoju badań nad słowiańskimi krajobrazami językowymi. Badacze z wielu krajów przedstawili oryginalne studia empiryczne, ukazując nieustającą aktualność i potrzebę badań języka w przestrzeni publicznej jako przedmiotu dociekań

socjolingwistycznych. Ze względu znaczny potencjał naukowy tej dziedziny badań można oczekiwać dalszego rozwoju badań nad krajobrazem językowym w krajach słowiańskich w nadchodzących latach.

Bibliografia

- Henzelmann M. & Lisek G., *Slavic Linguistic Landscapes in Times of Global Challenges an der Universität Greifswald (27.–28. Juni 2025)*, „Zeitschrift für Slawistik“ 2025, vol.70 (4), S. 703-707, [in:] <https://doi.org/10.1515/slau-2025-0037>.
- Lisek G. & Henzelmann M., *Internationale Konferenz New Insights into Slavic Linguistic Landscapes (28. und 29. Juni 2024)*, „Zeitschrift für Slawistik“ 2025, vol. 70 (1), S. 161-164, [in:] <https://doi.org/10.1515/slau-2025-0007>.
- Lisek G., *Between familiarity and exoticism: Tourists' and locals' attitudes to Cyrillic signage in Karlovy Vary's linguistic landscape*, „Studia Rossica Posnaniensia“ 2026, t. 51 (1), P. 125-148, [in:] <https://doi.org/10.14746/strp.2026.51.1.09>.

Martin Henzelmann
University of Vienna